

TURİZM BİLGİ SİSTEMİ¹ **TOURISM KNOWLEDGE SYSTEM**

Esen DİNÇER

*Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu,
esen.dincer@gmail.com, 0000-0003-0450-8031*

Özet

Bu kavramsal çalışma, olgunlaşmış tüm bilgi alanlarının kendisini anlaması için duyduğu önemli ihtiyaca cevap vermektedir. Eleştirerek, sentezleyerek, çıkarıp atarak, yeniden sıraya koyarak ve materyal ekleyerek turizmin epistemolojisi ve ontolojisi üzerine yapılmış önceki çalışmaların üzerine kurulmuştur. Çalışmanın katkısı, turizm alanını tanımlayan yapının, sistemlerin, süreçlerin ve çıktılarının özgün bir yeniden kavramsallaştırılmasını sunmaktır. Bunlar, bilgi alanı, bilgi güç alanı, bilgi ağları, bilgi yaratılmasında etkili olan dört ana unsur ve bunlar arasındaki ilişkileri inceleyen bir model yaratılması ve detaylı analiz yoluyla açıklanmaktadır. Son olarak bu model, bilgi sisteminin turizm ve turizm araştırmaları konusunda yol açtığı bazı kilit sorunlar ve onların sonuçlarını incelemek için kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi felsefesi, Bilgi sistemi, Yeniden kavramsallaştırma, Seçicilik

Abstract

This conceptual study addresses the significant need for every mature field of knowledge to understand itself. It builds upon previous studies of the epistemology and ontology of tourism by critiquing, synthesising, discarding, re-ordering and adding material. Its contribution is an original reconceptualisation of the structure, systems, processes and outcomes that define the field of tourism. These are explained by the creation of a model and detailed analysis that examines knowledge space, the knowledge force-field, knowledge networks, four key domains in knowledge creation and their interrelationships. Finally the model is used to examine some of the key challenges and consequences that the knowledge system reveals for tourism and its research.

Keywords: Epistemology, Knowledge system, Reconceptualisation, Selectivity

Giriş

Bu makalenin temeli, bilim bilgisindeki gelişimin analizini “diğer alanlardaki topluluklara karşılık gelen toplulukların benzer bir şekilde çalışılması ihtiyacını hafife alarak” ifadesiyle sonlandırmış olan Kuhn’dan (1962, s. 209) alınmıştır. Turizm bilgisini incelemek amacıyla Jafari ve Brent Ritchie’nin (1981) “Bilginin Çarkı” çalışmasıyla başlamış olan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu konu, Echtner ve Jamal (1997) tarafından mevcut akademik tartışmaların durumunun gözden geçirilmesi ve onlara Tribe (1997) tarafından ortaya konulan “disiplinsizlik” tezinin cevap olarak verilmesiyle yeniden su yüzüne çıkmıştır. Tribe ilkinde 2006 yılında hakikati söyleme konusunda işleyen güç alanını tanımladığı çalışmasında, ikincisinde ise 2010 yılında epistemolojik ve kültürel inceleme yoluyla Aktör Ağ Teorisine bağladığı çalışması olmak üzere bu konuya iki kez dönüş

¹ Bu araştırma; “J. Tribe, J.J. Liburd (2016). Tourism Knowledge System, Annals of Tourism Research 57 (2016) 44–61” çalışmasından Türkçe’ye uyarlanarak üretilmiştir.

yapmıştır. Bu dönemde Coles, Hall, ve Duval (2006) turizm çalışmaları için postdisipliner olmanın ne anlama gelebileceğini tartışmış, Belhassen ve Caton (2009) turizm epistemolojisini anlamak için dilbilimsel bir yaklaşım önermiş, Liburd (2012) Web 2.0 teknoloji tarafından önerilen çoğulcu epistemolojiyi incelemiş, Laws ve Scott (2015) turizm araştırmalarının görünümünü çizmek için bir mozaik metaforu kullanmıştır. Ancak bu çalışmaların her biri, yapbozun bir kısmı artık güncelliğini kaybetmiş olan yalnızca bir bölümünü ortaya çıkarmakta olduğu için, bu makale eleştirme, sentezleme, güncelleme ve önceki analizlerde eksik kalan parçaları ekleme fırsatını kullanma olanakları arayacaktır.

Yukarıda belirtilen doğrultuda bu çalışmanın amacı, kapsamlı bir turizm bilgi sistemi modeli geliştirerek turizmin epistemolojisini ve ontolojisini eleştirel olarak yeniden değerlendirmek ve yeniden kavramsallaştırmaktır. Buradaki ilk hedef, sistemin büyük parçaları olan turizmin olgusal dünyası, analiz modları ve bunların temsil edilmesini anlamaktır. İkinci hedef, sistemin karşılıklı ilişkilerini, süreçlerini ve dinamiklerini analiz etmek, son hedef ise eleştirel sonuçları ve yeni gündemleri ele almaktır. Makalenin ana gövdesi, modeli sunmadan ve yukarıda özetlenen hedefleri ortaya koymadan önce, yöntemin özetini vermek ve anahtar literatürü kısaca gözden geçirmek olacaktır. Son bölüm, sonuçları tartışacaktır.

Turizm Bilgi Sistemi

Yöntem

Bu makale, birçok kavramsal makalede kapsamlı bir yöntem bulunduğuna dair bir kanıtın olmadığını farkındalığıyla, Xin, Tribe, ve Chambers (2013) tarafından ortaya konulmuş protokollere uygun olarak yazılmıştır. Buna rağmen, herhangi bir metodolojik kısıtlanmışlıktan kaçınma ihtiyacının farkında olarak, düşüncelerimizde açık ve yaratıcı kaldık. Özetle biz, kapsam çizme, karşılaştırma, yansıtma ve soyutlama süreçlerini izledik. Bunun ardından kavramları tanımlama, onları karşılaştırma, tarihsel analiz, kavramsal tipolojilerin inşası, kavramsal boşlukların bulunması, derinlemesine düşünme ve son olarak konunun yeniden kavramsallaştırılması olmak üzere belirli adımları gerçekleştirdik.

Aynı zamanda (parantez içinde belirtilen) kavramsal araştırma için kalite koşullarına da değinilmiştir. İlk olarak argüman, yazarların deneyimine, meselelerle uzun süredir ilgileniyor olmasına ve ilgili literatüre ilişkin derin bilgisine dayandırılmıştır. İkinci olarak, karşı kanıtların sistematik bir değerlendirmesi bulunmaktadır ve yazarlar arasında Sokratik diyalog (yumuşak

yanlışlama) yakalanmıştır. Üçüncü olarak, argümanın (retorik) yapısı, mantığı ve güvenilirliğine özel önem verilmiştir. Dördüncü olarak argüman, yerleşik komşu kavramlarla karşılaştırılmıştır (üçgenleme). Beşinci olarak, sonuçların araştırma amaçlarıyla tutarlılığı görülmüştür (geçerlilik). Altıncı olarak, araştırma süreci dikkatle yazıya dökülmüştür (şeffaflık). Yedinci olarak sonuçlar, kişilerin kavrayışına katkıda bulunmaktadır (faydalılık). Sekizinci olarak, sonuçlar daha önceden pek görülmeyen bir şeyleri görünür hale getirmiştir (katkısallık). Son koşul olan özdeşimsellik kısa bir tartışma gerektirmektedir. Yazarlar kadın ve erkek, kıdemli, beyaz, kuzey Avrupalı akademisyenlerdir. Bu makalenin doğası, gömülü, yapısal ve diğer meselelerin araştırmamızın yürütülme şeklini etkileyeceğini göstermektedir. Ayrıca, ömür boyu belirli bir epistemolojik proje içine girip çıkışımız ve katılımlarımız (Batı geleneğinde akademi) kaçınılmaz olarak bu araştırma konusuna derin bakışımızı ve yaklaşımımızı etkileyecektir. Bunu özellikle belirtiyoruz ki, okurlar bizim konumsallığımızın farkında olabilsin ve ayrıca örtük, informel, deneysel, sözlü, ahlaki, pratik, yerel ve diğer özelliklerdeki “öteki bilgiyi” “ötekileştirmeme” konusunda kendimize bir hatırlatma yapmış olalım.

Bilgi sosyolojisi

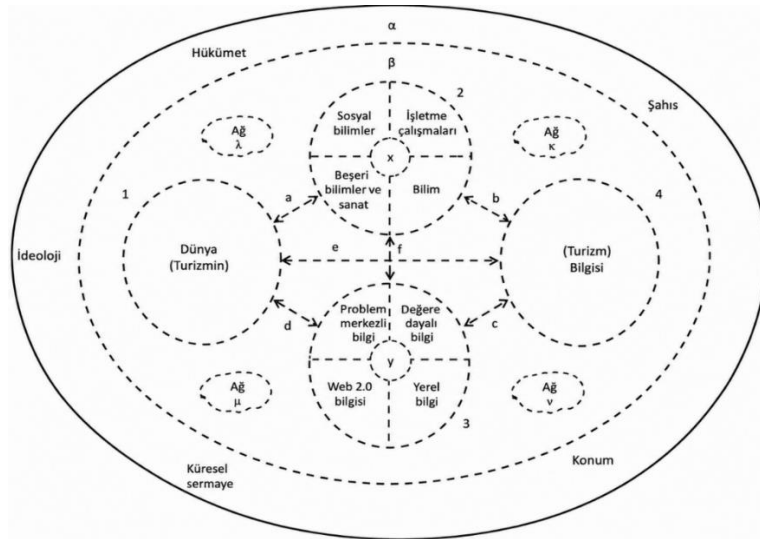
Bilgi sosyolojisi literatürüne kısaca göz attığımızda görüyoruz ki, bilgi toplumsal olarak koşullandırılmıştır (Barnes, 2014) ve bilgi sosyolojisi turizm bilgi sisteminin nasıl yapılandığını ve bunun sonuçlarının neler olacağını kavramamızı sağlayacak eleştirel bilgiler sunmaktadır. Çok sayıda dikkat çekici mesele vardır. İdeolojinin bilgi üretiminde oynadığı rol, Mannheim'ın (1979) temel ilgi alanını oluşturmuştur. Berger ve Luckmann (1991), gerçekliğin sosyal yapılandırılması terimiyle ifade ettiği konuyu analiz etmiş, insanlar sosyal sistemde etkileşim içinde oldukça kavramların alışılır hale geldiğini, zaman içinde karşılıklı etkileşimlerle bunların kurumsallaştığını söylemiştir. Merton (1937), bilimsel bilginin yaratılmasını koşullandıran kurumsal ortamların rolünü incelemiştir. Kuhn (1962), bilginin yapılandırılmasında, araştırma topluluklarına ve onların yerleşik norm ve paradigmalarına vurgu yapmıştır. Becher (1989) tarafından yapılan Akademik Klanların sosyolojik incelemesi çalışması, farklı disiplinlerde bilgi üretimini etkileyen kültürlerin bir yelpazesini ortaya koymuştur. Foucault (1971, 1974, 1980), söylem, disiplinleşme, gözlem ve iktidar fikirlerini tanıtmış, söylemleri hakikat rejimleri olarak tarif etmiştir. Söylemsel oluşumlar, neyin bilgi sayılıp neyin sayılmayacağını kurallarını belirlerken, daha ileri giderek kimin iktidara göre konuştuğunu, kimin konuşmadığını belirler. Habermas (1978), bilgi yapılandıran çıkarlar kuramı boyunca, bilgiyle uğraşmanın çıkarlı olmayacağını, bilgiyi üreten

kişinin üç tür çıkardan biriyle motive olduğunu göstermektedir. İlk olarak, teknik çıkar, yönetim ve kontrol arar. İkinci olarak, pratik çıkar kavramayı arar ve üçüncü olarak özgürleştirici çıkar, yanlışlanmaktan ve baskıdan özgürleşmeyi arar. Bu şekilde, farklı çıkarlar, farklı bilgileri ortaya çıkarır. Lyotard (1984), ekonomiye faydalı olacak bir bilgi tercihi olarak “hedef artık hakikat değil, edimsellik olup, mümkün olan en iyi girdi/çıktı denkleminde ulaşmaktır” sonuca varmıştır (1984: 46). Tüm bu teorilerin turizm bilgi sisteminin bilgi üretimi, kodlaması, aktarılması, bilgiye karşı hassasiyeti ve kodlarının geri çözülmesi, depolanması, tekrar depodan çıkarılması ve omurgasının oluşması konularını kavramak açısından sonuçları bulunmaktadır.

Disiplinsizliğin genişlemesi

Yeniden kavramsallaştırılmış turizm bilgi sistemi Şekil 1’de sunulmuştur. Bu model, etkileşim içinde parçalar ve karmaşık, dinamik ilişkilerden oluşan sistemlere ilişkin bir dizi genelleşici özelliği göstermektedir (Anderson, 2013). Burada turizmin epistemolojisi ve ontolojisiyle anlamlı ve uyumlu bir bütün oluşturan bir dizi unsur tanımlanmış ve bu unsurlar arasındaki ilişkiler haritalandırılmıştır. Sistem, girdiler (1. daire), çıktılar (4. daire), süreçler (2. ve 3. daire), sınırlar (iç oval β), çevresel faktörler (dış oval α) ve geri bildirim döngüleri (ör. e çizgisi) unsurlarından oluşmaktadır.

Şekil 1. Turizm Bilgi Sistemi

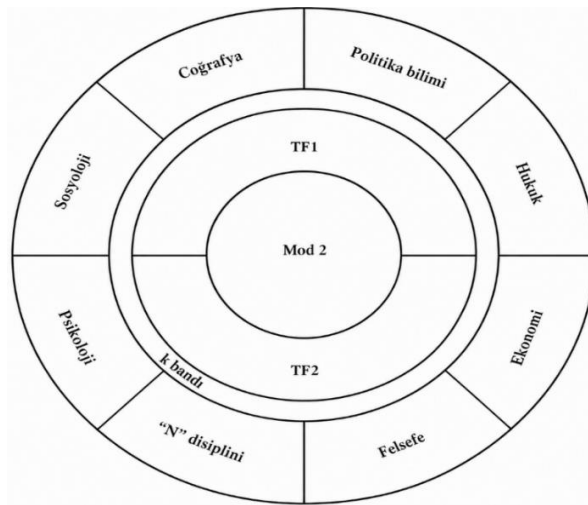

Bu noktada, önceki kilit modellerin kısa bir eleştirisiyle devam ediyoruz. Jafari ve Brent Ritchie’nin (1981) Bilginin Çarkı makalesi, bize turizmin kilit meselelerinin temel taşlarını kullanışlı bir şekilde sunmuş olmakla birlikte, betimsel bir izah olarak bilgi süreçlerinin, ürünlerinin ya da üreticilerinin ayrıntılı bir analizini sunamamıştır. İkinci olarak Turizmin Disiplin-sizliği (Tribe,

1997) (Şekil. 2) makalesi, turizmi iki bilimsel alan üzerine kurmuştur. Bunlardan birincisi Turizm Alanı 1 (TF1) (turizmin işletmecilik alanı), ikincisi ise Turizm Alanı 2 (TF2) (işletmecilik dışındaki turizm alanı). Bu makalede ayrıca turizmin multidisipliner ve interdisipliner olduğu gösterilmiş, Mod 1 ve Mod 2 arasındaki önemli fark, birincinin akademide, ikincinin ise akademi dışında olduğu netleştirilerek ortaya konulmuştur.

Bu makalede TF1 ve TF2 olarak tanımlanan terimlerin kısmen bulanık olduğu ve turizm bilgi sisteminin sözlüğüne pek girmediğini belirtmek gerekir. Aslında bunun herhangi biri tarafından daha önce söylendiğini bile duymadık! Bizim ilk çözümümüz bu iki alanı Turizmin İşletmeciliği ve Turizmin Sosyal Bilimleri olmak üzere yeniden yorumlamaktı, ancak daha sonra ileri analizlerde turizmi analiz etmeyi sağlayacak tüm disiplinler gruplamaları kapsayacak şekilde bu analizi genişletmeye aramızda karar verdik. Bu karar sonucu Şekil 1, Daire 2, İşletme Çalışmaları, Sosyal Bilimler, Beşeri Bilimler ve Sanat ve Bilim olmak üzere dört ana disiplinler gruba ayrılmıştır. Daire 2'nin içinde iç x bölgesi olarak bir interdisipliner bir boşluk elde edilmiş, bu gölge keskin sınır çizgileri yerine kesik çizgilerden faydalanarak gösterilmiştir. Artık Daire 2'nin bütünü, kapsamını genişleterek geleneksel akademinin sınırlarıyla çakışıp disiplinler (Mod 1) bilgi üretimi bölgesini temsil ederken, aynı zamanda son derece teorik ve disiplinler kurallarıyla yönetilen bir boşluğu da temsil etmektedir.

Şekil 2. Turizm bilgisinin oluşturulması. Dış daire= disiplinler ve alt disiplinler; Orta daire=turizmle ilgili alanlar; iç daire=turizm dünyası; TF1=işletme interdisiplinerliği; TF2=turizmle ilgili işletme dışı alanlar

Turizm disiplinleri (daire 2)

Sosyal bilimler ve işletme bilimleri. Turizm bilgi üretiminin bu iki yönü, literatürde çok iyi

kapsanmış olup, ayrıntılı olarak tartışılmayacaktır. Sosyal bilimler alanları ekonomi, coğrafya, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, siyaset bilimi ve hukuk ile temsil edilmektedir. Bu disiplinler turizmin akademik bir alan olarak ortaya çıkışının temeli olmuş, sosyal bilim araştırması girişimleri ise turizmin nasıl bilineceğine ilişkin bilgi toplama konusunda görece olarak daha açık olmuştur.

Turizmin işletme çalışmaları, operasyonun pazarlama, finans, insan kaynakları yönetimi, hizmet yönetimi, destinasyon planlaması, ITC (bilgi teknolojileri ve iletişim) ve inovasyon gibi mesleki alanlarını temsil etmektedir. Turizmin ana meseleleri turistleri, turizm işletmelerini ve turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel yönlerini anlamak olduğu için, sosyal bilimler ve işletme çalışmaları arasında önemli ölçüde geçirgenlik bulunmaktadır. Hem sosyal bilimler hem de turizm işletme çalışmaları, turizm çalışmalarında sistematik bir ayrıcalığa sahiptir (Aramberri, 2010; Butler, 2015).

Beşeri Bilimler ve Sanat

Beşeri bilimler ve sanat alanı, birçok diğer alanın yanı sıra felsefe, tarih, dil, edebiyat, iletişim, tasarım, müzik, dans ve sanatı kapsamakta, insanın ifade edilişi ve kültür çalışmalarıyla ilgilenmektedir. Bu alanlar, geleneği, statükoyu, kişinin kendisi ve ötekilerle ilgili fikirlerini eleştirme kabiliyeti sunmaktadır (Barnett, 1994). Collini (2002), bize kültürel eleştirelliğin sanatsal hareketlerin ve entelektüel çalışmaların dışarıya, topluma yönelen bir hareket olduğunu belirtmektedir (s. 91). Burada yalnızca topluma 'yönelen' bir gidiş söz konusudur çünkü beşeri bilimler ve sanat genellikle toplumun siyasetinden kaçınmakta ve nadiren siyaseti şekillendirmekte etkili olmaktadır. Onun yerine bunlar daha çok politika ve gündelik hayatın pratiklerinde halihazırda teşvik edilmeyen hayatın çeşitli yönlerinde eleştirel yansımaları ortaya çıkarmaya yardımcı olan entelektüel aktivitelerdir. (Collini, 2002).

Beşeri bilimler ve sanat, eleştirel olarak turizmi kültürel ve kültürlerarası kavrayışların ve ifadelerin katmanlarının açıldığı karmaşık, dünya kuran bir fenomen ve uygulama olarak işaret edebilir. Yaratıcılığı, empati ve direnişi teşvik ederek, erdem, güzellik ve daha iyi gelecek kurma konusundaki arzularımızı kavrayışımızı uyarmaktadır (Liburd, 2013). Örneğin, "İnsan (turist) olmak ne anlama gelmektedir?", "(Turizm için) Güzel bir yaşam nelerden oluşur?" "Adil bir (turizm) dünya nedir?" gibi hayata ilişkin büyük sorulardaki derin yansımalarıyla Batı felsefesinde uzun bir düşünsel geçmişe sahiptir. (Caton, 2014). Turizmin içinde beşeri bilimler ve sanatın ilerlemesi sınırlıdır, ancak Journal of Tourism and Cultural Change ve Journal of Tourism History

gibi uzmanlaşmış dergilerin gelişimi yoluyla bir miktar başarı elde etmişlerdir. Bunların ikincisi: “Tarihsel coğrafyacılar...kültür mirası çalışmalarına sağlam bağlar...siyaset tarihi mevzuları...diplomasi, demografi, işgücü ve toplumsal cinsiyet, ve ekonomik kalkınma” konularının önemine işaret etmiştir (Walton, 2009, p. 1).

Turizm araştırmalarında sanatın kullanımının yakın tarihli bir örneği Rydzik, Pritchard, Morgan, ve Sedgley (2013) tarafından bir grup göçmen kadın turizm işçisinin yolculuklarının ve deneyimlerinin keşfedildiği çalışmayla gerçekleştirilmiştir. Bu sanata dayanan katılımlı yöntem, göçmen güzergahlarının, hareketliliklerinin, kimliklerinin ve istihdam deneyimlerinin yağlıboya resim, fotoğraf, cam füzyon eser, şiir, ve diğer sanatsal anlatım formlarında temsiliyle sonuçlanmıştır. Bu çalışma, marjinalleşmiş işçilerin sesini duyurmuş ve bunları görünür kılmış olup, dönüştürücü potansiyelleri içinde barındıran güçlendirme ve araştırma işbirliği imkanlarını arttıran bir anlayışı da beraberinde getirmiştir.

Turizm alanında sosyal bilimler ve işletmenin yaratıcı gelecekler oluşturması konusundaki sınırlılığını aklımızın bir köşesinde tutarak, beşeri bilimler ve sanatın turizmin geçmişi, bugünü ve gelecek vizyonu hakkında bize daha derin bir kavrayış sunma potansiyeline sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Bilim

Bilim, pozitivist kurallar ve prosedürlerle karakterize edilen tıp, biyoloji, fizik, kimya, psikoloji, matematik ve mühendislik gibi ‘katı’ disiplinleri kapsamaktadır. Bunların, büyük insani ve toplumsal meselelere eşsiz ve genellikle küresel olarak uygulanabilir çözümler sunma potansiyeli bulunmaktadır. Örneğin tıp araştırmaları, hastalığı önleme ve tedavi yoluyla sağlığı koruma ve düzeltme amacına yönelik teşhis koyar. Tıbbi araştırmaların turizmle ilgili yönü, aşılarda, HIV/AIDS tedavisindeki ilerlemeler ve güneşe maruz kalmaya bağlı kanser tedavisidir.

Buna bir örnek olarak Rojas, Malow, Ruffin, Roth, ve Rosenberg (2011) tarafından Karayipler’de HIV/AIDS epidemiyolojik verilerinin incelenmesini gösterebiliriz. Araştırma sonucunda yoksulluk, okuma yazma bilmemek, düşük risk algısı gibi faktörlerin yanı sıra turizmin HIV salgını konusunda temel bir faktör olduğu sonucuna varmışlardır. HIV hastalığını sürdürülebilir olarak önleme konusunda hükümete önerilerde bulunmuşlardır. Bir başka örnek olarak, turizm yoluyla refah sağlama konusunda yapılmış, turizmin stres ve kardiyovasküler hastalıkları azalttığını gösteren psikolojik bir araştırmayı gösterebiliriz (Filep, 2014).

Ayrıca bilimin etkisi konusunda mühendislerin turizm meselelerine hava taşıtı tasarımı ve sürdürülebilir bina çözümleri ile katkı sağladığını söyleyebiliriz. Fizik, kimya, biyoloji, teknoloji, nanoteknoloji araştırmaları ayrıca, akıllı sistemlerdeki gelişmelere fayda sağlamaktadır. Tüm bunlar, çevreyle iletişime olanak verirken, sürekli olarak onların uygunluğunu sağlayarak turistler tarafından online araştırma ve seyahat kararı vermekte kullanılmaktadır (Gretzel, 2011). Ek olarak Hall (2015) bizi turizmin biyolojik alışveriş ve bunun sağlık ve çevreye etkisindeki rolünü anlamamız konusunda uyarmaktadır.

Burada katı bilimlere yönelik araştırmalara olan ilginin turizmin akademik analizinde düşük olduğunu belirtmeliyiz. Örneğin iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik konuları kuramsal bilimlerden çok sosyal bilimlerin meseleleri arasında olmuştur ve Butler (2015) turizmin çevresel yönleriyle ilgili araştırmaların eksikliğine dikkati çekmiştir. Daha da ötesi, turizmin bilimsel incelemesi, turizm akademisinin ana gövdesinden kopuk olup, çoğunlukla onun dışında gerçekleşmektedir. Örneğin, Qiuyun, Guoji, Mulian, Yujun, ve Jingxuan (2011) tarafından yapılan Hainan İlinde turizm su kaynaklarının taşıma kapasitesi araştırması, kendi disiplinlerinin dergisi olan Systems Engineering Procedia dergisinde yayınlanmıştır. Bu konuyu Bauer (2015), Journal of Travel Medicine dergisinde, tıbbi literatürün turizm araştırmalarına ilgi göstermekte başarısız olduğuna değinerek desteklemiştir.

X Bölgesi: interdisipliner.

Daire 2 içindeki X bölgesi, interdisipliner turizm araştırmaları potansiyelini göstermektedir (Darbellay & Stock, 2012). Klein (2012) interdisiplinerliği şöyle tanımlamıştır: “karmaşık bir soruya cevap vermek, karmaşık bir problemi çözmek veya yeni bir bilgi veya ürün üretmek amacıyla fikirlerin, veri ve bilginin, yöntemlerin, araçların, kavramların ve/veya teorilerin iki ya da daha çok disiplinde sentezlenmesidir” (sayfa 6). İnterdisipliner araştırma, istenilen teori ya da yöntemi kullanarak araştırma yapma özgürlüğüne dayanmaktadır. Buna araştırmacı tarafından bilgi toplama süreciyle ilgili bulunan ekstradisipliner ya da akademi dışı her tür malzeme dahildir (Repko, 2008; Szostak, 2012). Buna örnek olarak akıllı giysi yaratmak için mühendislik, nanoteknoloji ve tekstil tasarımının ortak çalışması ya da turizm için akıllı hareketlilik sistemleri yazılımları gösterilebilir.

Ekstradisipliner turizm bilgisi (daire 3)

Turizmin Disiplinsizliği makalesini yeniden yapılandırdığımızda, bilgi oluşumu anlayışında çok

dar görüşlü olduğunu ve onun parçalarını adlandırmada çok yüzeysel olduğunu gördük. Bunun üzerine, Mod 2'yi "Problem Odaklı Bilgi" olarak yeniden adlandırıp, ona geleneksel disiplinlerin dışında turizm bilgisi üretimini temsil eden daire 3 içinde yer tahsis ettik. Daire 3'ü "ekstradisipliner turizm bilgisi" olarak etiketledik ve onu Değere dayalı Bilgi, web 2.0 ve yerli halk bilgisini de dahil ederek genişlettik. Burada duraklayarak, Coles v.d. (2006) ve Sayer (1999) tarafından ortaya konulmuş postdisiplinerlik kavramına kısaca değinmeliyiz. Postdisiplinerliği disiplinlerin aşırı disiplinleşmesinden ve bunların getirdiği katı sınırlar ve teorik yapıdan bir kaçış çabası, onun yerine problemi çözüme yönelik daha eklektik ve pratik bir yaklaşımla tanımlamaya olanak vermek olarak anlıyoruz. Ancak postdisiplinerliği Problem Odaklı Bilgi ile bir araya gelmiş interdisiplinerlikten (X bölgesi) çok farklı bir şey olarak görmüyoruz. Buna rağmen, bu tanımlama bize Disiplinsizlik modelinde ortaya konulan Mod 1 ve Mod 2'nin ikilik olduğunu ve Mod 1 ve Mod 2 arasındaki akışkanlığa vurgu yapmanın gerekli olduğunu söylemektedir. Şekil 1'de yer alan kesikli çizgiler, daire 2 ve 3'teki segmentlerin içindeki ve arasındaki geçirgenliği göstermek amacıyla bunun yerine geçmiştir.

Problem Odaklı Bilgi.

Ingold (2013), bilmenin 'pratikte anlamak' olduğu epistemolojik bir kaymayı tartışarak katı bilimin radikal bir eleştirisini sunar ve disiplinlere (kendi vakasında kendi disiplini olan antropolojiye) dünyada ve onun kurulmasında daha büyük bir rol atfetmek ister. Bizi, dünyanın içinden diğer canlılar ve varlıklarla birlikte eş yaratıcılar olma konusunda ve onun kurulmasına katılım konusunda cesaretlendirir. Ingold'da kurulma kavramı morfogenetik olup, "dünyanın geleceğinde bir buğday tanesi olarak, onu evrimsel bir amaca doğru bükme" anlamına gelmektedir (s. 4). Yukarıda belirtildiği gibi, biz dünyanın içindeki ve dünya için olan bu sahayı "Problem Odaklı Bilgi" (bazen Mod 2 bilgi veya pratik bilgi olarak adlandırılır) olarak adlandırdık. Bu kavram endüstri, hükümet veya toplum tarafından daha genel bir terim olarak kullanılıp kullanılmadığına bağlı olarak belirli projelerle ilgili bağlama (Hessels & Van Lente, 2008) son derece duyarlıdır. Problem Odaklı Bilgi, uygulama kapsamında oluşturulur. Asıl ilgisi, pratik problemlerin çözümüne yönelik teknik ilgidir. Problem çözümü, tüketiciler, tedarikçiler veya topluluk gibi turizmi yapan veya oluşturanlar tarafından kullanılan örtük veya deneyimsel bilgiye dayanır. Örtük bilgi, sanki verilmiş gibi görülür ve hafife alınır. Daha da ötesi, örtük bilginin transferi, samimi etkileşim ve güvene dayalı olarak yazılı aktarımın tersine, sözlü anlatım yoluyla gerçekleşir (Polyani, [1966] 2009). Liburd (2007) örtük kültürel pratiklerin geleneksel

Danimarkalı han sahipleri arasında gurur, çalışanların işyerinden ayrılmaması ve rekabetin tesis edilmesini sağlayacak şekilde nasıl hikaye anlatımı yoluyla aktarıldığını açıklamıştır.

Çok sayıda teorik perspektifi ve pratik metodolojiyi harekete geçiren Problem Odaklı Bilgi, ekstradisiplinerdir. İnterdisiplinerlik ve multidisiplinerlikten farklı olarak, diğer disiplinlerden türeme zorunluluğu olmadığı gibi, disiplinler bilgiye katkı sunması da gerekmez. Onun niyeti, mevcut pratiği anlamak ve değiştirmektir. Bu nedenle, uygulama odaklı kullanışlı ve verimli bilgi arayışında fonksiyonalist epistemoloji tarafından yönetilir. (Gibbons et al., 1994).

Bunun örneklerine Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Organizasyonu (UNWTO) raporlarında, endüstriyel Ar-ge raporlarında, endüstri tarafından hazırlatılan doktora tezlerinde, turizm planlamacıları, danışmaları, Destinasyon Pazarlaması Organizasyonları (DMOs), Hükümet Dışı Organizasyonlar (NGOs), Turizm Girişimleri gibi hayır kuruluşlarını da kapsayan araçların raporlarında rastlandığı gibi, OECD raporları dahil kamu araştırmaları ve araştırma konseyleri tarafından izlenen süreli araştırma raporlarında da rastlanır. Tüm bunlar, içeriğe duyarlı yaklaşımlar ve çözümler ile en iyi şekilde çözülebilen geniş bir sosyoekonomik bilimsel meseleler ve sorunlar yelpazesini açığa çıkarmaktadır.

Avusturalya Sürdürülebilir Turizm İşbirliği Araştırma Merkezi'nin (STCRC) bağışlarınının bir kısmı Problem Odaklı Bilgi taahhüdünden gelmektedir. On yıldan uzun bir süre boyunca (1997-2010) STCRC (2010, S. 31.) araştırmaları kamu, endüstri ve kurumsal rekabet hibelerinden oluşan 266 milyon Avusturalya Doları bir bütçeyle çalışmıştır. STCRC, turizm endüstrisiyle ilgili 150'den fazla doktora tezinin başarıyla bitirilmesine sponsorluk yapmıştır. Stratejik, içeriksel araştırma çıktıları, 450'den fazla teknik ve endüstriyel raporda yayınlanmış ve endüstriye özel yazılım biçiminde ortaya konulmuştur.

Tüm bunlara rağmen, Problem Odaklı Bilgi, ciddi problemlerle karşı karşıya gelmektedir. Pratik bir problem için en uygun çözümü bulmak, karmaşıklıkları göz ardı etmek ve yankı uyandırmak istenmeyen sonuçlar doğurmak ve beklenmeyen sonuçlarla karşı karşıya gelmek anlamına gelebilir (Barnett, 2004). Ayrıca, birçok Problem Odaklı Bilgi, ilk bağlamından kaynaklanan istenmedik yanlılıklarla kısıtlanmış olabilmektedir. Bir başka deyişle, bu bilgi türü, Mod 1 bilgi kadar "çıkarsız" değildir.

Değere Dayalı Bilgi.

Feyerabend (1975), Metoda Karşı adlı çalışmasında, objektiflik obsesyonuna sahip olan disiplinler

bilginin tartışmasızlığı emretmesine izin vermemesi gerektiğini belirterek daire 3'te yer alan bir sonraki segmente zemin hazırlamıştır. Orada şu soruları sormaktadır:

“bugün bildiğimiz anlamıyla bilim ya da geleneksel felsefe tarzındaki bir ‘hakikati arama’ çabası, bir canavar yaratamaz mı? İncelenen varlıklar arasındaki kişisel bağları hoş görmeyen nesnel bir yaklaşımın insanlara zarar vermesi, onları çekiciliği ve mizahı olmayan, mutsuz, soğuk ve kendini haklı gören mekanizmalara dönüştürmesi mümkün değil mi? . . . Bilimlerin daha anarşist ve daha öznel hale getirilmesini sağlayan bir reformun . . . acilen gerekli olduğuna inanıyorum. . .” (s.127)

Bizim reformumuz, Heidegger’in “olası varlık” konusu olan, varlığın oluş meselesi olduğuna vurgu yapan, değişimi anlatan, potansiyelleri açığa çıkaran ve “Ne oluş?” sorusunu soran varlık nosyonundan faydalanmaktadır. Bu meseleler, Platenkamp (2007) ve diğerleri tarafından Mode 3 bilgi başlığı altında tartışılmıştır. Buna rağmen biz burada daha doğrudan açıklayıcı olduğu için “Değere Dayalı Bilgi” (ya da ahlaki bilgi) terimini kullanmayı tercih ettik ve bunu daire 3 içine koymayı uygun gördük. Değere Dayalı Bilgi, değerlerin ve anlamlı yorumların öneminden faydalanmaktadır. Bu kavram, dünya kurma kapsamında insan nitelikleri ve doğasıyla, otantik mevcudiyetiyle ve anlamlı katılımıyla ilgilidir. Katı disiplinler bilginin çekirdeğinde objektiflik ve değerlerden arınmışlık bulunmakta, ancak Değere Dayalı Bilgi Caton (2012) tarafından savunulduğu gibi, projesinin merkezine değerleri koymaktadır. Bu bilgi türünün odağında örneğin eşitlik ya da barış için turizm olabilir ve bu, Pritchard, Morgan, and Ateljevic (2011) tarafından Umut Turizmi biçiminde geliştirilmiştir. Bunlara feminist araştırma, Marksist araştırma gibi bakış açısı araştırmalarını eklemeyi uygun görüyoruz. Bunun kapsama alınması, Turizmin Disiplinsizliği makalesindeki analizde sunulan varoluşçu ya da ontolojik farkındalık veya olasılıkların eksikliğini telafi edebilir.

Biz Değere Dayalı Bilgiye dahil edilmesi için iki yeni anlayış öneriyoruz. İlk olarak Veijola, Molz, Pyyhtinen, Höckert ve Grit (2014) turizmin geleneksel epistemolojisi ve ontolojisinden özgürleşmenin yollarını aramaktadır. Bunu sıra dışı bir laboratuvarında (Finlandiya Lapland’da bir yazarlık kampında) , “yıkıcı turizm” fikrini tanıtmak amacıyla “her şeyin ortasından başlayarak” (Sayfa 7) yürütmektedir. Onlar, “politik ve etik imgeleri karman çorman etmek suretiyle, varlık olmanın alternatif yollarını hayallerinde canlandırabilmeyi” isteyerek, “akademik teorileşmenin içinde ve üzerinden geçerek kamp” yapmaktadır (sayfa 9). Burada, eve gelmiş sanal felsefi misafirleri uyandırarak, disiplinler sınırlar arasında dolaşarak, serbest hikaye stilinden faydalanarak, turizmi değişimin bir unsuru olarak konumlandırarak ve düşüncelerini paylaşımında

yansıtmacı olarak, geleneksel bilgi üretiminin kurallarını yıkmanın yollarını aramaktadırlar. “Gerçekliği keskin biçimli ve kendini sürdüren varlıklar, özneler ve kategoriler olarak ele alanlara alternatif turizm ontolojisi” yapılandırmaktadırlar (sayfa. 4). Onların odağı daha çok karmaşa üzerinde olup, “Birlikteliği ve bir arada bulunmayı turizmin ontolojik başlangıç noktası olarak ele alarak” (sayfa 4), aradıkları “diğer insanlarla bir arada bir varlık olma potansiyelleri” (sayfa 4) olmaktadır. Tartıştıkları konu, turizm ve onunla ilgilenen akademisyenlerin alışkanlıklarını yıkmanın, iyi bir yaşam kavramına yeni bir anlayış getirmeye yol açabileceğidir.

İkinci olarak Grimwood (2014), “Kuzey kutbu (Arctic) bölgesinin uzak, el değmemiş doğa (sömürgeleşme ve Batılı modernite vizyonlarıyla bağlantılı olarak yaygın bir turizm söylemidir) olarak turizm algıları ve temsillerinin Aborijin yerlilerini gizlediğini” ve böylece onların seslerini duyurmalarını, çıkarlarını dile getirdiğini engellediğini tartışmaktadır. Grimwood, el değmemiş Kuzey Kutbu ile ilgili bu ontolojik özcülüğü, ortaklığa dayanan bir yaklaşımla ele almak istemektedir. Vaka çalışması bölgesi olan Thelon Nehri’ni, aksiyolojik, ontolojik ve epistemolojik farkındalıkla ahlaki zemin olarak adlandırmıştır. Böyle yaparak, toptancı değerler sistemleriyle (yani baskın doğa anlatılarıyla) “kavramsal/teorik niyeti, sınırları belirsiz, geçirgen ve kolektif alternatifleri metaforlar yoluyla çatıştırmaktır” (s. 5). Onun kanocular ve Eskimo yerlileriyle ilgili yaptığı saha etnografisi, “doğa gibi ontolojik olarak saf ve bölücü kategorilerin kaçındığı üç (yerleşmek, seyahat ve toplanmak) ilişki ve değere dayalı metaforu aydınlatmıştır” (s.18) Yerleşmek, “kişilerin, şeylerin, fikirlerin, anlamların, tarihlerin ve toprağın bir yeri canlandırarak şekilde birleşmesidir” (s.18) Seyahat, aktif olarak çevreyle ilişkilenen seyahattir. Toplanmak, bir araya gelmek demektir. Bu metaforlar statik değil, aksine, “değişken, belirsiz bir oluş, bağlantı ve katılım süreçlerini yansıtır”. (s. 18).

Turizm alanında dinamik, özdüşünümseleci ve değer odaklı akademik çalışmalara katılmak (Hollinshead, 2006), sivil toplum, hükümet, sektör ve turizm akademisyenlerini bir araya getiren, ne olabileceğini keşfetmeyi amaçlayan açık, ontolojik ve deneyimsel bir işbirliği potansiyeli sunar.

Turizmde dinamik, özdüşünümseleci, değerle ilişkili bilime bağlı olmak (Hollinshead, 2006), nelerin mümkün olduğunu araştıran kentli toplumu, hükümeti, endüstriyi ve turizm akademisini dahil eden açık, ontolojik ve deneysel işbirliği sunmaktadır.

Web 2.0.

Turizmin Disiplinsizliği makalesinde göz aradı edilen iki bilgi oluşturma tipi daha bulunmaktadır.

Bunlardan ilki, Web 2.0 bilgi olup, Liburd'a (2012) göre web tabanlı içerik üretip, düzenleyip, yükleyen kullanıcıların felsefi prensipleri ve sosyal pratiklerine karşılık gelmektedir (p. 890). Web 2.0 bilginin kökü yeni teknolojilere, bağlantılara, kurumlara, ağlara ve diğer bilgi formları ve normlarıyla pratiklere dayanmaktadır (Liburd, 2012). Çoğu telif hakkıyla korunan bilgiyi pasif olarak izlemenin ya da bilgisayara indirmenin aksine, Web 2.0 bilgi, webe dayalı içeriği üretip, düzenleyip, yükleyen kullanıcılar için bilgi paylaşımı ve sosyal etkileşim prensipleri ve pratiği anlamına gelmektedir. (O'Reilly, 2005).

Bir süreç, aktivite ve bir topluluk pratiği olarak Web 2.0 bilgi fikri, bunun birey tarafından bir durum ya da bir kural olarak edinilip edilmediğine göre disiplinler bilgidan ayrışır. Çoğulcu bir epistemoloji içinde gelişen bilgi üretimi, üreticilerinin, edinenlerinin ve kullanıcılarının sürekli bir kendini yansıtması meselesidir. Web 2.0 bilgi, ortak bir görevi gerçekleştirmek için birlikte çalışan katılımcıların koalisyon oluşturduğu bir aktör ağı tarafından multidisipliner, interdisipliner ve ekstrasdisipliner bilgi olarak gelişimini sürdürür. Web 2.0, bilgiye yönelik talep itmesinin yanı sıra bir arz çekmesi de yaratırken, araştırma olgusu bloglar, wikiler, sosyal ağlar ve açık erişim gibi araçlarla farklı alanların içinde ve arasında gerçekleşmektedir. Web 2.0 aktiviteleri, aşağıdan yukarı üretim ve ortak akıl tarafından anlamların müzakeresiyle ve içerikler arası materyallerin sürekli bir uygulaması, yeniden kullanımı ve dönüşümüyle karakterize edilmektedir.

Deniz turizminde web 2.0 bilginin bir örneği, kendini müdahalesiz araştırmaya ve beyaz balinaların korunmaya adanmış Ecocean'dır. NASA bilim insanlarıyla işbirliği kuran Ecocean, dünyanın her yerinde beyaz balinaların görüldüğü yerlerin görsel kaydını alan bir yöntem geliştirmiştir. NASA'nın Groth algortiması olarak bilinen, yıldız yörüngelerinin haritasını oluşturmak amacıyla kullandığı Hubble Space Telescope için kullandığı var olan teknik, canlı varlıkların izlenmesinde kullanılmak üzere uyarlanmıştır (Hughes, 2008). Herhangi bir benzersiz hayvan popülasyonunda beyaz balinaları ayırt edecek güvenilir bir yöntem geliştirilmiştir. Turistlerin çektiği beyaz balina fotoğrafları biçiminde derlenen veriler, sürekli olarak ilgili web sitesine izleme ve araştırma amaçlarıyla yüklenmektedir.

Bu örnek, web 2.0 araştırmanın, aksi durumda bağlantısız katılımcılar sayılabilecek kişilerce nasıl bağlantılı gruplar tarafından yürütüldüğünü göstermektedir. Web 2.0 bilgi oluşturulmasındaki önemli bir ontolojik unsur, geleneksel Kartezyen bilgi bakış açısı olan "düşünüyorum, öyleyse varım" (disipliner bilgi) anlayışının, sosyal bir bakış açısıyla tamamlandığı "katılıyoruz, öyleyse varız" anlayışıyla tamamlanmasıdır (Liburd, 2010, s. 893). Burada web 2.0 bilginin kapalı ve

kontrollü turizm araştırmalarından iletişimsel eylem, eleştirel katılım ve açık işbirliği yoluyla nasıl faydalandığını belirtmemiz gerekir. Ayrıca telif hakkı yarasından kaynaklanan fikri mülkiyet hakkına, son kullanıcılar tarafından telif hakkı sınırlamalarının kaldırılması ya da yeniden düzenlenmesiyle telif müsaadeli olarak boyun eğdirildiğini belirtmek gerekir. Telif müsaadeli eserlere bir örnek olarak eserlerin ve başkalarının çalışmalarının adapte edilmiş versiyonlarının yasal dağıtımına müsaade ederken, orijinal yazarlardan kabul alan ve aynı özgürlüğün sonraki versiyonlarda da korunacağını taahhüt eden Creative Commons sitesindeki eserleri gösterebiliriz (Berry, 2008).

Web 2.0 bilgi, açık işbirliği yoluyla diğer bilme yollarına da olanak sağladığı için Problem Odaklı Bilgi, Değere Dayalı Bilgi ve yerel bilgi arasında geçirgenliği de mümkün kılmaktadır. Buna rağmen web 2.0'nin, bilgiyi açıkça paylaşarak anlayışların, yorumların ve ilgili yayınların ortaklaşa yaratılması amacıyla turizm araştırmalarında kullanıldığının çok az sayıda örneğine rastladık.

Yerli halk (Indigenous) bilgileri

Daire 3 içinde gösterilecek son bölge, yerel bilgidir. Bu bilgi, belirli toplulukların (Schellhorn, 2010) ve sömürgecilik sonrası perspektiflerin (Chambers & Buzinde, 2015) ontolojik olarak bağlı ve içinde olduğu belirli coğrafi, kültürel ve geleneksel ortamların kendisinden (Picard & Di Giovine, 2014) kaynaklanan bilgiye karşılık gelmektedir. Genellikle sözlü geleneklerin içine gömülü olan yerel bilgi, bir kuşaktan diğerine kozmolojiler, diaspora, hikaye anlatımı, sanat, zanaat, din, dil ve sınıflandırma sistemleri yoluyla aktarılır. Yerel turizm bilgisinin sisteme açıkça dahil edilmesi, aktif veya pasif olarak bilgi üretiminin yapılanmış formları üzerinde meşruiyet kazanmış ulus devletlerin veya politik olarak baskın grupların elinde olan turizme karşı marjinalleşme, istismar ve baskı olasılıklarına karşı bir alan sağlayacaktır.

Yerel tanımı için tartışmaya açık bir tanımı kabul ediyor ve Birleşmiş Milletlerin yerel halk tanımı olan sömürgecilik öncesi bir yerde bulunan halk, yani ulus devletler ve sınırların çizilmesinden önce bir yerde bulunan halk tanımına atıfta bulunuyoruz. Yerel bilgiler ifadesinde, herhangi bir bilgi, uygulama ya da inana ayrıcalık sağlamaktan kaçınmak amacıyla, bilgi kasıtlı olarak çoğul haliyle kullanılmıştır. Yerel bilgiler atalardan kalma bilgilerin özünü, içerikle ilgili bilginin karmaşık bir birikimini, farklı hikayelerin ve kültürel aktarım yoluyla kültürlerin mirasını, canlı varlıkların birbirleriyle ve çevreyle olan dinamik ilişkilerini içinde barındırmaktadır (Akena, 2012). Yerel bilgi, bilginin genellikle geleneksel yaşamını sürdürme faaliyetlerinde (ör: teknolojiler, malzemeler, bitkiler, ekoloji, gezinme, iklim) veya turizm ve turistlerle karşı karşıya

gelindiğinde öğrenilen çeşitli normları ve formlarını kapsar. Evans-Pritchard (1989) Yerli Amerikan Kızılderililerinin stereotip kalıplarının yerel azınlığı güçlendirmeye yardım etmek isteyen turistler tarafından nasıl manipüle edildiğini öyküleyen aydınlatıcı bir araştırma sunmaktadır. Genellikle alta, batıl, gerici ve bastırılmış olarak Batılı bilgi tarafından etiketlenen yerel bilgi, iktidara karşı söylemi, üretimi, kategorileştirmeyi, marjinalleşmeyi ve Batılı olmayan kültürlerin, kimliklerin ve tarihlerin baskılanmış pozisyonunu temsil etmektedir (Dei, 2008).

Tourism and Indigenous Peoples adlı çığır açıcı yayından sonra (Butler & Hinch, 2007) gitgide artan sayıda yerel turizm araştırması, yerel turizm işletmeciliği, ekonomik bağımsızlık, ekoloji ve çevrenin bilinçli kullanımı, kültürel yenileşme, kültürel yozlaşma, asimilasyon ve hegemonik ele geçirme konuları işlenmiştir. Chambers ve Buzinde (2015) üretimi ve dağıtımı eski sömürgeci güçler eliyle gerçekleştirilen turizm bilgisinin halen baskın olarak sömürgeci olduğunu, özellikle bilimsel yöntemle elde edilen disipliner bilgiye üstünlük tanındığını tartışmıştır. Bilimsel yöntemi kullanmayan 'Öteki' bilgi edinme formları ise düşük ve güvenilmez olarak görülmektedir. Smith ve Sharp (2012) bunun özellikle iklim değişimi araştırmalarında çevresel veya davranışsal koşullar, spiritüel olay veya fenomen terimleriyle ifade edildiği zamanlar daha belirgin olduğunu bulmuştur (s. 469).

"Güney'den çıkmış turizm araştırmacıları ve uygulamacılarının sömürgeleşmeden çıkma yönündeki eleştirilerinde bir eksiklik" bulan Chambers ve Buzinde (2015, s. 8), turizmin epistemolojik olarak sömürgeleşmeden çıkması için yeni bir gündem önermişlerdir. Turizmin yerli ve yerel epistemolojilerinin perspektifinden daha ileri kavrayışların ortaya çıkabilmesi için, ana dilleri İngilizce olmayan Güneyli bilim insanlarına psikolojik özgürleşme, dönüşüm ve yerel bilgiler ve uygulamalarla eğitim entegrasyonu çağrısında bulunmuşlardır (s. 10).

Yerli halk kendisinin yerel araştırmalara katılımının düşüklüğünün altını çizerek (Nielsen & Wilson, 2012), bir örnek olarak Amoamo'yu (2011) göstermek istiyoruz. Amoamo, Bhabha'nın (1990) "yeni anlayış" kavramının yerel halk açısından yeni, üçüncü alan vizyonları ve subjektiviteleri güçlendirmek amacıyla sabit kimlikleri nasıl çözdüğünü araştırmıştır. Bir kadın Maori araştırmacısı olarak, ifadesel ve geçişli kimlik imajlarının, turizmin 'ötekileri' nasıl etkilediğini ve hizmet edilebilir gösterdiğine ilişkin eğilimleri açıklamıştır. Melezlik gibi kavramlar için kültürel üretimin yeni ortaya çıkan kavramlarını irdeleyerek, yeni olanın kültürün ve farklılıkların araya sıkışmış formlarında ikilemleri ve muğlaklıkları açıklamıştır. Yerel bilgi ayrıca Avusturalyalı tur operatörleri tarafından rekabet avantajı elde etmek amacıyla kullanılır.

Fiziksel arazi üzerinde “açığa çıkarıcı turlar” sunarak, Nugal-warra aile büyükleri, Kuzey Bölgesi’nden gelen turistlerle olan etkileşimleriyle gündelik hayatlarındaki spiritüalite, kültür, kaya oymacılığı sanatı ve bitkisel tıp ile eşsiz deneyimler sunmaktadır (Guurrbi Tours, 2015).

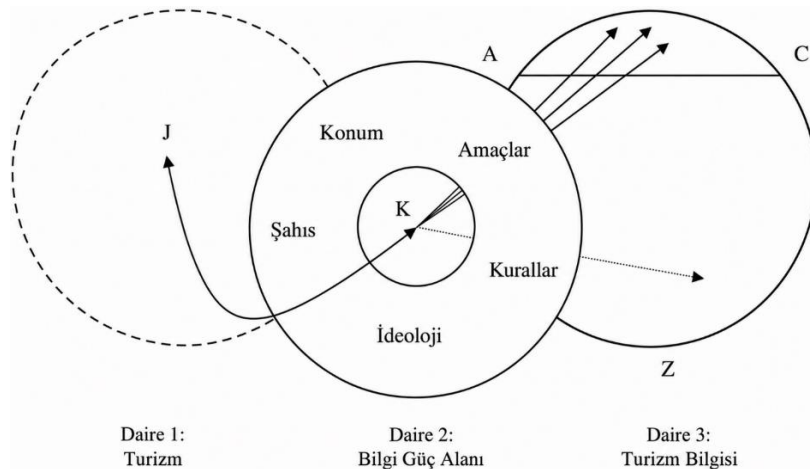
Yerel bilgilerin gerçek varlıkta, adalette, bilgelikte ve epistemoloji ve ontoloji füzyonunda nasıl değerlendirildiğinin keşfi de dahil olmak üzere, yerel turizm bilgilerinin çok daha fazla temsilini görmemiz gerekmektedir.

Y Bölgesi: Ekstradisipliner karışım

Y bölgesi, Problem Odaklı Bilgi, Değere Dayalı Bilgi, web 2.0 bilgi ve yerel bilgi arasında her birinin birbirine yaklaştığı ve iç içe geçtiği bir boşluk sunmaktadır. Son derece katılımcı, demokratik, pratik ve karşılıklı olarak karışan bu alan, turizm bilgisi için şimdiye kadar keşfedilmemiş bir boşluk sağlamaktadır. Yeni akademik araştırmalar için etik, yaratıcı bir alan sunarak, içeriğe özel, endüstri ile ilgili, açık, deneysel ve yerel araştırmalardan oluşan eşsiz harman, tamamen yeni ve farklı yönlerde kayabileceği sorular sorulabilecek ve cevaplar aranabilecek bir alandır. Bu bölgenin avantajlarından bazıları Wilson ve Hollinshead tarafından “yumuşak bilim” başlıklı makalede tartışılmıştır (2015).

Yukarıda özetlenen ek bilgi alanlarının yeniden ayarlanması, yeniden düzenlenmesi ve tanımlanması bir araya getirildiğinde, Disiplinsizlik modelinde önemli değişikliklere yol açmış, genişleyerek Şekil 1’deki daire 2 ve 3’ü ortaya çıkarmıştır. Disiplinsizlik makalesinin bir diğer yetersizliği de onun statik bir model oluşturmasıdır ki bu nedenle, turizm bilgi ağlarının dinamiğini anlamamıza yardımcı olması için Şekil 3’teki Turizmle ilgili Hakikat (Tribe, 2006) makalesine dönüyoruz.

Şekil 3. Turizmle ilgili hakikat

Hakikatin Ötesinde

Tribe'in (2006) The Truth about Tourism makalesi, yeni turizm bilgi sistemimizin gelişimine iki önemli dinamik getirmektedir. İlk olarak, çalışma alanını, bilgi üretimi meselesiyle sınırlı olan Turizmin Disiplinsizliği makalesinin ötesine taşımıştır. Makalede bilgi üretimi (Şekil 3'teki daire 2 ve 3) ile araştırmanın yapıldığı dünya (daire 1) ontolojik olarak ve bilginin omurgası retorik olarak ilişkilendirilmektedir. Bu nedenle, turizm bilgi sistemimizin (daire 1-4) binasının tuğlalarını bağlayacak şekilde dinamik bir kalıp oluşturmaktadır. Bu bilgi sistemi, Tribe'a (2006:375) çalışmasında bir çift seçicilik olduğunu göstermiştir. İlk seçicilik, araştırmacının turizm dünyasında dikkatle baktığı noktada gerçekleşmektedir. Bu, bakıldığında görülen veya görülmeyenlerle ilgilidir. İkinci seçicilik turizm dünyasına ilişkin bilginin işlenmesi aşamasıyla ilgilidir. Araştırmacılar analitik stratejilerini bir dizi moddan seçmektedir. Modelimiz kuruldukça bunun üzerine yeni bir şeyler koyacağız. Turizmle İlgili Hakikat makalesinin ikinci katkısı, turizm bilgi üretimi üzerinde var olan ve etkili olan bilgi güç alanını göstererek bilgi sosyolojisini hatırlatmasıdır. Şekil 3'te bu güçler birey, şahıs, konum, amaçlar, kurallar ve ideoloji olarak gösterilmiş, bilgi üretiminin hiçbir zaman tamamen objektif veya değer ya da çıkardan arınmış olmayacağı, onun yerine bu sosyolojik güçlere maruz kalacağı ortaya konulmuştur. Bunun ardından, bilgi güç alanı modelinin revize edilmiş hali olarak bu güçleri gözden geçirdik, değiştirdik ve turizm bilgi sistemi modelimizin dıştaki 'α' halkasına yerleştirdik.

Şahıs

Biz "şahsı" iki önemli yönüne vurgu yaparak sistemimizin 'α' bandına yerleştirdik. Öncelikle, bizler araştırmacı olarak bedenimize gömülü benliklerimizden sıyrılamayız (Crouch, 2000). Ruh ve bedenın Kartezyen dualizmine ve pozitivizmin objektiflik için uğraşp didinmesine rağmen, ruhlarımız bedenlerimizde içinde ikamet eder (Merleau-Ponty, 1962). Birçok şeyin yanı sıra bedenlerimiz bizim otobiyografilerimizi, toplumsallaşmalarımızı, kültürlerimizi, toplumsal cinsiyetimizi, cinsel tercihlerimizi, içgüdülerimizi, sezgilerimizi ve değerlerimizi taşır. Tüm bunlar zorunlu olarak araştırmalarımızı etkiler. Ancak burada Tribe tarafından gözden kaçırılan bir başka noktaya değinmemiz gerekiyor ki o, pozitif temsil yetkisi (Giddens, 1984) ya da mümkün olan tercih ve fırsatları etkileyen ya da kısıtlayan yapısal düzenlemelere rağmen ajansın bağımsız davranma ve özgür seçimini yaşama kapasiteleridir.

İdeoloji

Aynı şekilde “ideoloji”, bilgi güç alanının önemli bir elemanı olarak ‘ α ’ bandı içinde yer almaktadır. Althusser (1969, 1984) ve Apple (1990) düşüncelerimizde farkında olmadan öğütmüş olduğumuz ve pratiklerimize rehberlik eden bir dizi ortak akıl inancı olan ideolojilere karşı bizi uyarmaktadır. Ayrıca Gramsci (1971), hakim sınıfın ideolojilerinin rakip sınıfların ideolojilerini baskılayarak düşünce ve eylemler üzerinde egemen olma yönünde bir eğilim içinde olduğu konusunu ortaya koymuştur. Burada ayrıca Batı kapitalizmi, neoliberalizm ve tüketimcilik ideolojilerinin hegemonik etkisinin turizm bilgi üretimini şekillendiren büyük güçler olduğunu belirtmemiz gerekiyor (Tribe, Dann, & Jamal, 2015). Daha da ötesi, turizmin kendisinin ideolojik bir proje olduğunu belirtiyoruz (Yukarıda Grimwood’un Kuzey kutbu turizmiyle ilgili eleştirisinde “tarihsel olarak belirli bilgileri, pratikleri ve değerleri onaylarken, diğerlerini bundan yoksun bırakan güç alanlarının arasında bir yere yerleştirilmiştir” sözlerine bakmak gerekir. (s. 2)) Ayrıca belirtmeliyiz ki, feminist araştırmalar ve sömürgecilik sonrası araştırmalar (Gunew, 2013) gibi değere dayalı konumsal araştırmalar, hakim ideolojiye boyun eğen araştırmalara önemli bir karşı güç oluşturabilir.

Konum (Araştırmacının durduğu yer)

Tribe (2006) “konumu” kuşatıcı bir coğrafi konum, üniversitede bir bölüm olabileceği gibi akademik, dil ve kültürel topluluklar olarak açıklamakta, ve bu gücün “etnosentrizme, bölümcülüğe ve akademik klanlaşmaya” nasıl yol açabileceğini anlatmaktadır (s. 370). “Konumun” önemini kavrayınca bunu ‘ α ’ bandına yerleştirmeyi uygun gördük. Ancak burada “konumun” bazı yönlerinin örneğin bilimin sosyal bilime karşı alternatif konumları ya da disipliner bilgiye karşı değere dayalı bilgi ve yerel bilgi konumu olarak daire 2 ve 3 içinde zaten ele alındığını belirtmemiz gerekir.

Kurallar ve amaçlar

“Kurallar” kategorisinde Tribe, akademik kuralları, söylemleri ve paradigmaları dahil etmiştir. Burada kuralları ‘ α ’ bandı içinde neden ayrı bir kategori olarak koymak istemediğimize bir miktar kavramsal açıklık getirmemiz gerekiyor. Aslında akademik kurallar ve söylemlerin bazı unsurları daire 2 ve 3’e ait olup, paradigmanın daha geniş kapsamlı felsefi fikirleri “ideoloji” içine oturmaktadır. Benzer şekilde “amaçları” ‘a’ bandı içine ayrı bir kategori olarak koymaya ihtiyaç duymuyoruz. Daire 2 içinde oluşturulan bilginin, bilgi için bilgiye göre daha fazla içsel amaçlara

sahip olma eğiliminde olduğunu söylemeye ihtiyaç duyuyoruz. Buna karşın, daire 3 içindeki Problem Odaklı Bilgi, “kullanışlı” bilgi üretimine ve Değere Dayalı Bilgi ise belirli değerler lehine bilgi üretimine daha çok işaret etme eğilimindedir.

Hükümetler

Tribe’in beş gücünü rasyonalize ederek üçe indirdik, ancak yeni sisteme eklenmesi gerektiğini düşündüğümüz ve daha önce göz ardı edilmiş iki önemli güç olduğunu düşündük. Bunlardan ilki hükümettir. Hükümetler artık üniversiteleri bağımsız bir yolda ilerleme konusunda serbest bırakmamaktadır. Araştırmaları finanse etme yoluyla ve araştırma kurulları tarafından belirlenmiş araştırma konularıyla gündem belirlemeye çalışmaktadırlar. Avrupa Birliği Horizon 2020 bunun iyi bir örneğidir. Bu program, kendi ana hedefleri olan mükemmel bilim, endüstriyel liderlik ve toplumsal sorunlar konularındaki araştırmalara 80 milyar avro tahsis edecektir. Daha kritik bir nokta olarak Collini (2012), hükümet tarafından desteklenen realizm, güncellik ve rekabet konularına ağırlık veren bir etki, değerlendirme projesi olan Holy Trinity (baba-oğul-kutsal ruh) projesine dikkat çekmiştir. Ayrıca hükümetler, Problem Odaklı Bilgi girişimlerini ve bunlardan yola çıkan politika amaçlarını genellikle doğrudan fonlar ve yürütür.

Küresel sermaye

Son olarak, “küresel sermayenin” bu sistemde önemli bir yeri olduğunu söylüyoruz. Her ne kadar neoliberalizm ve kapitalizm fikri “ideoloji” başlığı altında kapsanmışsa da küresel sermaye de önemli bir maddi boyuttur. İlk olarak, küresel sermaye, havaalanları, tatil köyleri gibi turizmle ilgili maddi varlıkları yapmıştır ve Turkle’ın (2007) belirttiği gibi, varlıkların düşünceleri ve eylemleri kendilerine doğru bükme gücü vardır. İkinci olarak, küresel sermaye para yoluyla doğrudan güç, nüfuz yoluyla dolaylı güç uygular.

Sonuç olarak, beş güç olan şahıs, konum, ideoloji, hükümet ve küresel sermayeden oluşan Şekil 1’de yeniden düzenlenmiş güç alanı, ‘ α ’ bandı içinde yer almıştır. Güç alanıyla ilgili asıl nokta, çıkar gütmeyen turizm araştırmaları nosyonuna ciddi miktarda karşı çıkma olanağı yükleyerek, onu şekillendiren kapsamın, güçlerin ve etkilerin ana kuvvetlerini göstermesidir.

Bilgi ağları

Turizm Akademisindeki Klanlar, Bölgeler ve Ağlar adlı makalesinde Tribe (2010), turizm bilgisinin analizine aktör-ağ teorisi ve hareketlilikler paradigmasını eklemiştir. Bunu insan ve insan olmayan ajansların önemini, alandaki muğlaklıkları, iç içe geçmişlikleri ve alanın sürekli

yeniden yapılandırılmasına yol açan süreci anlamak amacıyla yapmıştır. Tribe (2010, s. 23) turizm çalışmalarının bir kısmını “sürekli bir akış halinde dolaşan, oluşan, birbirine geçen ve ayrılan aktörler ve üst üste binmiş bir dizi ağ” olarak kavramsallaştırmıştır. Ren, Pritchard, ve Morgan’ın (2010) izinden giderek ve turizm araştırmalarının akışkanlığını, dolaşımını ve hareketliliğini yakalamaya çalışarak modelimiz, ağları sistem etrafında dolaşan bulutlar (oval β içindeki j-n) örneğiyle çizmiştir. Bu bulutlar metafor olarak Şekil 1’deki sabitliğin karşıtıdır. Bulutlar büyür, birleşir, sıvıdır, hareketle doludur, yüzer, erir ve yeniden oluşur.

Aktör Ağ Teorisinin bir diğer önemli yönü, kitaplar ve makaleler, internet gibi teknolojiler, konferanslar, kişiler, binalar ve kurumlar (Ren et al., 2010) gibi yazılı materyalden (Barnes,2001) faydalanarak turizm bilgi üretiminde etkili bir ağı mümkün kılacak şekilde insan olmayan varlıkların yanı sıra insanları da kapsamaktadır. Bir örnek teşkil etmesi amacıyla Eleştirel Turizm Çalışmaları (CTS) ağını ‘j’ bulutunu göstermesi amacıyla kullandık. Bu ağ yaşamına Turizm Çalışmalarında Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları (GRITS) adıyla başlayıp, planlı, plansız ve tesadüfi tartışma süreçleri sonrası ortaya çıkan problem tanımlamasıyla yeni varlık sebebini bulmuştur. Bundan sonra, ağın kilit aktörleri bir ilgi kurma süreci başlatmış, aktörleri ağın varlık sebebine doğru ve ağda bir yer edinmek üzere harekete geçirmiş, böylece CTS 2005 yılında Dubrovnik’teki bir açılış konferansı ile tam gelişmiş bir ağ olarak kurulmuştur. Kilit aktörlerin ağdan ayrılması ve yerine yenilerinin gelmesi, amaçların kayması, makale ve kitapların basılması ve ağın bir dizi bienal konferans yoluyla biçim değiştirmesi gerçekleştikçe bulut metaforu ağın gelişimini düzgünce açıklamaktadır. Ancak ağların turizm bilgi sistemindeki önemi, onların akışkanlığı ve hareketliliği, yeni varlıkları yorumlama kabiliyeti (Callon, 1980), ilişkileri ve anlamları ortaya çıkararak ‘ α ’ bandındaki güç alanı tarafından temsilleri engellenmiş gibi görünen kişi ve gruplar için alternatif yaratma özelliğidir. Bu ağlar formal, informal ve geçici olabilir ve BEST EN, ATLAS, TRINET, TEFI, CAUTHE, ATHE ve The Academy gibi örnekleri kapsar. Diğer ağlar, Tourism Concern ve Pro-Ams gibi aktivist gruplar olabileceği gibi, genellikle teknoloji tarafından ağı oluşturulmuş profesyonel standartlarda çalışan yeni, dağınık organizasyonel gruplanmalardan oluşan amatörler olabilir. (Leadbeater & Miller, 2004).

(Turizm) Dünyası (daire 1)

Daire 1, bağımsız değil, birbiriyle iç içe geçmiş bir varlık olarak incelenecek turizm dünyasını temsil etmektedir, bu nedenle daha geniş dünyanın bir parçası olarak parantez içine alınmış olarak resimlenmiştir. Turizm dünyasının kaba bir betimlemesi Leiper’in (1979) turizmi

oluşturan ülkelerdeki aktiviteler ve olgulardan, destinasyonlardan ve bunların arasındaki transit alandan oluşan turist sistemleri olarak ortaya konulmuştur. Bunlar arasında örneğin kişiler, organizasyonlar, eşyalar, yapılar, etkiler, etkilenmeler, nesnelere ve özneler bulunmaktadır. Burada ayrıca belirtmeliyiz ki, araştırmaya açık olmayan ve aşırı karmaşıklıktan dolayı araştırmak amacıyla kendi bağlamından ayrıştırılamayacak olgular her zaman olacaktır.

Daire 1'in yalnızca araştırmanın başlangıç noktası değil, aynı zamanda bitiş noktası olduğuna dikkat çekmek istiyoruz. Burada dünya, örneğin akademisyenlerden, bireylerden, turistlerden, sanayiden, çıkar gruplarından ve hükümetten oluşan turizm araştırması için hem izleyici hem de sahne olmaktadır. Turizm dünyasının bu parçasının yakından bir analizi, çalışmada bulunan iki ek seçiciliği açığa çıkarmaktadır. Bunlardan ilki, turizm bilgisinin tüketim amacıyla seçilmesiyle ilgilidir. Burada araştırma izleyicileri, araştırma çıktılarıyla ilgilenmeyi ya da ilgilenmemeyi seçer. Shapiro, Kirkman, ve Courtney (2007) akademik dergilerde bilginin sunumundaki ezoterik yola bağlı olarak uygulamacılarla araştırma arasında bilgi transferinde oluşan boşluk için "yorumlamada kaybolmak" terimini kullanmışlardır. Eğer araştırma sonucuyla ilgilenme gerçekleşirse, sunulan çıktılarından hangisiyle ilgilenileceği konusunda ikinci bir seçicilik gerçekleşir. İkinci seçicilik, araştırmanın dünyada nasıl yorumlandığıyla ilgilidir. Okur, kaçınılmaz olarak kişisel yorum çerçevesini beraberinde getirir ve böylece araştırmanın anlamı yazar ve okur arasında bir müzakere eylemine dönüşür.

Araştırmanın dünyadaki etkisi iki forma bürünür. Saf akademik etki genellikle atıflar ve daha sonraki araştırmalara girdi sağlaması amacıyla daire 2 içinde sonuçların dolaştırılmasıyla ölçülür. Buna rağmen, daire 1'e tam geri dönüş, akademik olmayan bir etkiyi içerir. Bu etki, "ekonomide, toplumda, kültürde, kamu politikalarında ve hizmetlerinde, sağlıkta, çevrede veya akademinin dışında yaşam kalitesinde bir değişim veya fayda etkilenmesi" olarak tanımlanmıştır (REF2014, 2011). Bu, akademik dünya ve uygulama dünyası arasındaki açığı kapatan bir araştırmadır. Burada bilgi güç alanına geri dönüş yaparak, Birleşik Krallık hükümetinin Araştırma Öncelikleri Çerçevesi kapsamında bu türden pratik bilgilere yönelik araştırmaları teşvik ettiğini ve saf akademik araştırmaları azaltmaya çalıştığını belirtmeliyiz. Shapiro v.d. (2007) daha da ilginç bir noktaya değinerek, uygulamadaki son kullanıcıların araştırma sorusunun seçimi veya dizaynı konusunda az girdiye sahip olmasından dolayı bilginin büyük bir bölümünün "yorumlanmadan önce kaybolduğunu" söylemiştir.

Daha genel bir anlamda bir etkiye işaret eden Law ve Urry (2004, s. 391) "bunlar, sosyal

gerçeklikler ve sosyal dünyalar kurar (kurmaya yardımcı olur). Dünyayı yalnızca olduğu gibi tanımlamaz, aynı zamanda onu canlandırır” ifadeleriyle sosyal araştırmanın ve yöntemlerinin üretici yönüne dikkat çekmektedir. Bu, Hollinshead’in (2009) dünya kurma terimiyle ifade ettiği şeydir. Örneğin yoksullar lehine turizm üzerinde yapılan araştırmalar yalnızca bir kavram ortaya koymakla kalmadı, aynı zamanda kavramın tanıtımı ve dolaşımı yoluyla özel olarak yoksul yanlısı hedefler koymaya çalışan hükümet, işletme, ve baskı gruplarının yeni müdahalelerini sağladı. Bu anlamda bazı turizm araştırmaları, tarif ettiği gerçeklikleri üreterek, uygulayıcı olarak görülebilir. Burada Callon (2006, s.7) tarafından tanımlanan ontolojik paradoks söz konusu olup, buna göre, araştırma “tanımladığı gerçekliğin dışında yer alıp, eş zamanlı olarak o gerçekliğin yapılandırılmasında eylemde bulunarak bir nesne olarak ona katılır”. Son olarak Edward Said’in kamu entelektüeli diye adlandırdığı, araştırmanın edimsel yönlerini kendi dilinde ve medya kanallarında tanıtmak amacıyla kendini bilinçli olarak daire 1 içinde konumlandıran entelektüellerin (turizmde bir şekilde gerçekleşmeyen) potansiyeline değinmeliyiz.

Turizm bilgisinin temsili (daire 4)

Bu bölüme, çalışmalardaki bir diğer seçiciliği açığa çıkararak başlıyoruz. Şekil 1’de açıkça görüldüğü üzere, araştırmada daire 4’te neyin nasıl gösterileceğiyle ilgili bir seçicilik bulunmaktadır. Daire 2’deki bilgi üretimi, akademik çıktılarının standart maddeleriyle daire 4’ü karşı konulamaz miktarlarda doldurmaktadır. Bu dergi makaleleri, konferans makale ve bildirimleri, kitaplar ve kitap bölümleri, turizmin akademik omurgasını oluşturmaktadır. Yine de özellikle ilk olarak standart akademik çıktılarının sınırlılıklarını, daha sonra daire 3’teki çıktılarını anlayarak daire 4’ü daha dikkatle incelemeyi ve onun karşılanmamış potansiyelini açıklamayı istiyoruz. Xiao, Jafari, Cloke, ve Tribe (2012) bunlardan ilki üzerinde, burada daha geliştireceğimiz faydalı bir tartışma başlatmıştır. Standart dergi makalesi inatçı bir şekilde son 300 yıl boyunca değişmeden kalmayı başarmıştır. Biz standart cümleler, paragraflar ve ortak yapıdan oluşan bu lineer, edebi formun kendisinin görülmeyen bir seçicilik içerdiğini varsayıyoruz. Bu son form (dergi makalesi), yürütülen araştırmayı kendi formuna uyacak şekilde biçimlendirebilir. Bu, şeylerin (bu örnekte dergiler) gücünün klasik bir vakası (Turkle, 2007) ya da Bauman’ın dergi yağmurunu favori araştırma formuna oturtması gibidir (Bauman, 2000).

Peki bu standart form neyi gözden kaçırıyor olabilir? Thrift’in (2008) “hayatın dışında bilinç öncesi, bilinçaltı veya bilinçsiz oynama yolları, kolay betimleme ve temsili zorlaştırır” diyerek bizi soyut teori konusunda uyardığı çalışmayı göz önünde bulunduralım (Xiao v.d., 2012, p.373).

Dergilerinin gücünün araştırmaları sınırlamasından dolayı nelerin kaybolduğunu göstermek amacıyla etkilenme ve duygu (Anderson, 2013; Harrison & Anderson, 2012) örneğini kullanıyoruz. Örneğin Buckley (2012, s. 965) macera turizmindeki hamle ve akışları açıkladığı çalışmasında, “yalnızca aktif katılımcıları tarafından bilinen keşfedilmemiş bir konu, yani tanımlanamaz veya betimlenemez bir deneyim... Hamlede diğer katılımcılar tarafından desteklenen kendi psikolojik deneyimim ile teorik kavramları kıyaslamak... Görülüyor ki, bu deneyim, o kavramların hiçbirleriyle aynı değil” ifadelerini kullanmıştır. Buckley bunun ardından, bununla iletişime geçmek için bir yol aramış ve bu duygusal bileşeni nakletmek için birincil kişi kaynaklarından örnek olguları kullanmaya karar vermiştir.

Açıkça görölmektedir ki, daire 4’te bulunan akademik çalışmanın temsilinde daha yaratıcı, deneysel ve imgesel olmak için oldukça fazla fırsat bulunmaktadır. Çok az sayıda turizm araştırması, şiir, drama, resim, heykel, opera, dans, kurgu, video, fotoğraf, gösteri veya hikaye anlatımları kullanmaktadır ve şüphesiz ki bunların kullanılması Buckley’in temsil ikilemini çözmesine kısmen yardımcı olacaktır. Bu tür bir duyguyu sözcüklerin ötesine taşımak için okurlarımızı Mark Wallinger’in “Threshold to the Kingdom” adlı video/müzik kurgusuna yönlendiriyoruz. (<http://vimeo.com/18551262>). Bu dar temsili repertuarı, belki de daha yaratıcı formlara eğilim gösterebilecek daire 2’deki beşeri bilimler ve sanat alanındaki eksikliğe kadar geriye götürebiliriz.

Dergi makalesinin bir diğer özelliği de uygulama dünyasıyla olan bağının sınırlı olmasıdır. Örneğin Straub ve Ang (2008) akademik dergilerin araştırmacılar tarafından araştırmacılar için yazıldığını ve nadiren uygulamacılara yönelik olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Dolnicar ve Chaple (2015), en çok okunan turizm dergilerindeki makalelerin okunabilirliğini değerlendirmek için Flesch Reading Ease Score kullanmıştır. En çok okunan üç turizm dergisindeki makalelerin okunabilirlik skorunu, onların çok zor okunabilir olduğunu gösteren 17 ile 19 arasında bulmuşlardır.

Daire 3’teki tipte araştırma sonuçlarını nasıl iletir? Burada örneğin Problem Odaklı Bilgi için raporlar, bültenler ve görüş belgelerini görüyoruz ki bunlar, genellikle akademik dil yerine doğrudan bir anlatımla ifade edilmektedir. Görüyoruz ki, yerel bilgi sözlü form veya çarkı veya hikaye veya sanat, zanaat ve eserler yoluyla iletilebilmektedir. Yerel sanatçı Long Tom Tjapanangka’nın Avusturalya’daki manzaraları resmetmesindeki özel yolu görmeniz için bir google taraması öneriyoruz (ör: <http://www.artgallery.nsw.gov.au/collection/works/245.1998/>). Web 2.0 iletişim

teknolojilerinin durağan olmadığını, sürekli kullanıldığını ve demokratik katılım ve açık erişim yoluyla sürekli revize edildiğini ve yenilendiğini belirtmemiz gerekiyor. Son olarak Twitter, Facebook ve hashtag gibi daha geniş bir izleyici kitlesine daha hızlı araştırma çıktıları ulaştıran yeni sosyal medyanın potansiyelini belirtiyoruz.

Sonuç

İlk ve en önemli sonuç olarak bu makalenin katkısı, eleştiri, sentez, revizyon ve önceki çalışmalara dayalı olarak, bir turizm bilgi sistemini yeniden kavramsallaştırmasıdır. Bu sistem bizim epistemoloji, ontoloji, aksiyoloji, iktidar, sosyal ağlar ve bilgi yönetimi kavrayışımızı genişletmektedir (Cooper,2015). Law ve Urry (2004) tarafından söylenenleri yeniden ifade etmek gerekirse, bu makale sosyal olanın turizm araştırmalarının içine nasıl gömülü olduğunu, nasıl üretildiğini, sosyal olandan nasıl faydalandığını göstermektedir. Bu sistem daha önceki çalışmalardan daha kapsamlı olmakla birlikte açıklık, basitlik ve ifadelerde ekonomikliği göz önünde bulundurmıştır. Mod 1, 2 ve 3 bilginin yerine daha açıklayıcı olan Disipliner Bilgi, Problem Odaklı Bilgi ve Değere Dayalı Bilgi kavramlarını koymuştur. Buna rağmen noktalı çizgilerin liberal kullanımı, modelin akışkanlığına ve tanımlamaya çalıştığı durumun karmaşıklığına vurgu yapmaktadır. Örneğin, sanat, beşeri ve sosyal bilimler, Problem Odaklı Bilgi ve değere dayalı bilgi arasında büyük sızıntılar olduğunu özellikle belirtiyoruz. Ayrıca, uygulama söz konusu olduğunda, özellikle “süper karmaşık” (Barnett, 2000) bir dünyaya ilişkin “kötü problemler” ile karşılaşıldığında sistemin genellikle lineer olmayan bir biçimde işleyeceğini belirtelim.

İkinci sonuç olarak bu makalede, turizmin yalnızca multidisipliner bir alan olmadığı aynı zamanda multiekstradisipliner bir alan olduğu bulunmuştur. Makale, daha önce gözden kaçırılmış veya az gelişmiş olan 2 ve 3 numaralı daireleri tanımlamış ve bunların epistemolojisini incelemiştir. Turizmin işletmesi ve sosyal bilimleri, bilgi üretimimizde egemendir. Gözden kaçırılmış alanlar arasında bilim, beşeri bilimler ve sanatın disiplinler alanlarının yanı sıra, değere dayalı bilgi, yerel bilgi, Web 2.0 bilgi, örtük bilgi ve sonrakilerle bağlantısının kurulabileceği Y bölgesindeki extradisipliner bilgi alanları bulunmaktadır. Sonuç olarak, araçlar, teori, akademik olan ve açık olanlar; amaçlar, uygulama, yerel olan ve örtük olanlara göre daha çok dikkat çekmektedir.

Üçüncü sonuç olarak bu makalede bilgi üretiminde iki kademeli seçicilik fikri, burada beş kademeli seçicilik olarak revize edilmiştir. İki kademeli seçicilikte, Tribe (2006) tarafından ortaya konulduğu gibi ilk seçicilik araştırmacının dikkatle baktığı yerde, ikinci seçicilik araştırmacının

yönteminde gerçekleşmektedir. Buna üçüncü olarak araştırmacının retoriğini, dördüncü olarak seyircilerin dikkatli bakışını ve beşinci olarak seyircilerin yorumunu ekledik. Şekil 1.'de araştırmacının dikkatli bakışı, 2 veya 3 numaralı daireden 1 numaralı daireye doğru çevrilir. Araştırmacının yöntemi, 2 ve 3 numaralı daireye yerleştirilmiş olup, araştırmacının retoriği 4 numaralı dairede yaratılanları 2 ve 3 numaralı dairedaki faaliyetlere bakarak açıklamaktadır. Seyircilerin derin bakışı (gaze) şekilde 'e' kesik çizgisiyle gösterilmiştir ve seyircinin yorumları 1 numaralı dairede gerçekleşmektedir. Bu beş kademeli seçicilik, bilginin üretiminde ve tüketiminde güç algılanan bir etkiye sahip olabilecek, daha önce gözden kaçırılmış ancak önemli olan noktaları açığa çıkarmıştır.

Dördüncü sonuç olarak bu makalede bilgi güç alanı eleştirilmiş ve rasyonalize edilmiş, böylece daha çok açıklama kabiliyeti ve konuyla ilgisi olan yeni bir küme elde edilmiştir. Şahıs, konum ve ideoloji kavramları korunmuştur. Kurallar ve amaçlar bir rasyonelleştirme sürecinden geçirilerek kaldırılmış, hükümet ve küresel sermaye olarak iki yeni güç eklenmiştir. Burada bilgi sosyolojisine (Mannheim, 1979) yeniden vurgu yaparak, bilgi güç dinamiklerinin ve bilginin yaratılmasının hiçbir zaman çıkarsız olmayacağını (Habermas, 1978) belirtmemiz gerekir. Turizm bilgi sistemi yoluyla kimlerin çıkarlarına hizmet edildiği ve kimlerin çıkarlarının göz ardı edildiği, güç sahiplerinin alanı nasıl oluşturup nasıl tahrip edeceği konusunda uyanık olmalıyız. Beşinci sonuç olarak bu sistem, Tribe (2006) tarafından ortaya konulmuş bilgi üretimi sürecini daha geniş açıklamış, böylece artık yalnızca turizm bilgisinin üretimini değil, aynı zamanda tüketimini de göz önünde bulundurur hale gelmiştir. Altıncı sonuç olarak, 4 numaralı dairenin analizi, dergi makalelerinin üretim gücünü, bazı bilgi formlarının düşük üretimini ve araştırılan dünyanın zenginliğini ve karmaşıklığını daha iyi temsil edecek şekilde yeni tekniklerin kullanılmasına fırsat verildiğini göstermektedir.

Yedinci sonuç olarak turizmin ve bilgisinin bazen statik ve muhtemelen eskimiş bir turizm ontolojisine kapı açılmış ve bu teşvik edilmiş, fakat Liburd (2013), Grimwood (2014) ve Veijola v.d. (2014) tarafından turizmin ne olduğunun anlaşılmasına daha geniş bir çerçeve sunması açısından, turizm dünyası (1 numaralı daire) sakinleri ve onu araştıranlar (2 ve 3 numaralı daire) arasındaki bir işbirliği yoluyla birlikte yaratılmasının önemine dikkat çekilmiştir. Sekizinci sonuç olarak bu makalede araştırmacının 4 numaralı daireden 1 numaralı daireye olan döngüsünün her zaman tamamlanmayabileceği ortaya konulmuştur. Bunun sebebi, ilgili araştırma başlığının çerçevesini çizerken, pratik dünyayla olan bağın zayıf olması olabilir. Daha da ötesi, araştırma

çıktılarını akademik olmayan dünyaya geri aktarırken yapılabilecek daha çok şey bulunmaktadır. Burada ayrıca turizm bilgisinin saf akademik formda aşırı miktarda üretildiği, bunların erişilebilir formatlara, gündelik dile ve daha yüksek okunma oranlarına tercüme edildiğinde bunlardan daha fazla fayda sağlanabileceği belirtilmektedir. Dokuzuncu olarak, bilgi üretiminde sosyal ağların rolü ve işleyiş mekanizması analiz edilmiştir. Onuncu olarak, bu makale, turizm çalışmalarının sanat ve beşeri bilimlerden, fen bilimlerinden, web 2.0 bilgidен, değere dayalı bilgidен ve yerel bilgidен yeterince beslenmediği sürece neler kaybedebileceğine işaret etmektedir. Buradan temel bir mesele ortaya çıkmaktadır. Turizm bilgisi epistemolojik olarak çoğulcu hale nasıl gelebilir ki, herhangi bir bilgi modu aşırı derecede egemenlik kuramasın?

Son olarak bu makale, turizm bilgisinde nasıl ilerleyeceğimizi daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu model, turizm araştırmalarında daha geniş kapsamlı bir kavrayış ve özdeşünümsellik (reflexivity: bilgiyi aktarma/yansıtma) sağlama konusunda önemli bir aygıt sunmaktadır. Hepimiz, parçaları genellikle gizlenmiş olan veya var olduğu kabul edilen (kara kutuya konulmuş) bilgi üretimi makinesinin birer parçasıyız. Eğer daha iyi bir dünya için daha önemli aktörler olmayı talep ediyorsak ve araştırmaya katılım istiyorsak, bu makinenin nasıl çalıştığını daha gelişmiş bir anlayışla kavramamız gerekir ki, güçlerimizi daha önemli aktörler, daha özenli araştırmalar ve dünyada (turizm dünyası) daha büyük etki bırakma yönünde harekete geçirebileyim. Aklımızın bir köşesinde aktör olduğumuz bilgisıyla, kapanışı Law ve Urry'den (2004, s. 309) değere dayalı bilginin potansiyel rolünü vurgulayan ve daha önceden Feyerabend'e ithafen üstü örtülü yapılmış bir eleştiri olan şu alıntıyla yapalım:

“... eğer sosyal araştırma, dünyalar yaratıyorsa, o halde belirli bir ölçüde yaratılmasına yardımcı olmak istediği dünyaları da kurguluyor olmalıdır. Bu durumda sosyal araştırma “ontolojik siyasetle” ilgileniyordur.” Turizm bilgi sistemi yalnızca teorik gelişimin, pratik problem çözümünün ve gerçek dünyaya katılımın ana akım süreçleriyle ilgilenmez, aynı zamanda turizm araştırmalarında ontolojik siyasetin radikal olasılıklarıyla da ilgilenir.

KAYNAKÇA

Akena, F. A. (2012). Critical analysis of the production of Western knowledge and its implications for Indigenous knowledge and decolonization. *Journal of Black Studies*, 43(6), 599–619.

Althusser, L. (1969). Ideology and ideological state apparatuses. In B. Cosin (Ed.), *School and society* (pp. 42–280). London: Routledge and Kegan Paul.

Althusser, L. (1984). *Essays on ideology*. London: Verso.

Amoamo, M. (2011). Tourism and hybridity: Re-visiting Bhabha's third space. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1254–1273.

- Anderson, B. (2013). Affect and emotion. In N. C. Johnson, R. H. Schein, & J. Winders (Eds.), *The Wiley-Blackwell companion to cultural geography* (pp. 452–464). Oxford: Wiley.
- Apple, M. (1990). *Ideology and the curriculum*. London: Routledge.
- Aramberri, J. (2010). *Modern mass tourism* (Vol. 14). Emerald Group Publishing.
- Barnes, B. (2014). *Interests and the growth of knowledge*. Routledge.
- Barnes, T. J. (2001). 'In the beginning was economic geography'—a science studies approach to disciplinary history. *Progress in Human Geography*, 25(4), 521.
- Barnett, R. (1994). *The limits of competence*. Buckingham: Open University Press.
- Barnett, R. (2000). *Realizing the university in an age of supercomplexity*. Maidenhead: McGraw-Hill International.
- Barnett, R. (2004). Learning for an unknown future. *Higher Education Research & Development*, 23(3), 247–260.
- Bauer, I. L. (2015). Looking over the fence—How travel medicine can benefit from tourism research. *Journal of Travel Medicine*, 22 (3), 206–207.
- Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity*. Cambridge: Polity.
- Becher, T. (1989). *Academic tribes and territories*. Buckingham: Open University Press.
- Belhassen, Y., & Caton, K. (2009). Advancing understandings: A linguistic approach to tourism epistemology. *Annals of Tourism Research*, 36(2), 335–352.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1991). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. UK: Penguin.
- Berry, D. M. (2008). *Copy, rip, burn; the politics of copyleft and open source*. London: Pluto Press.
- Bhabha, H. (1990). The third space. In J. Rutherford (Ed.), *Identity, community, culture and difference* (pp. 207–221). London: Lawrence and Wishart.
- Buckley, R. (2012). Rush as a key motivation in skilled adventure tourism: Resolving the risk recreation paradox. *Tourism Management*, 33(4), 961–970.
- Butler, R. (2015). The evolution of tourism and tourism research. *Tourism Recreation Research*, 40(1), 16–27.
- Butler, R., & Hinch, T. (2007). *Tourism and indigenous peoples: Issues and implications*. London: Routledge.
- Callon, M. (1980). Struggles and negotiations to define what is problematic and what is not: The socio-logic of translation. *The Social Process of Scientific Investigation*, 4, 197–219.
- Callon, M. (2006). What does it mean to say that economics is performative? *CSI WORKING PAPERS SERIES 005*. 2006.
- Callon, M. (Ed.). (2001). *Actor network theory*. Oxford: Pergamon.
- Caton, K. (2012). Taking the moral turn in tourism studies. *Annals of Tourism Research*, 39(4), 1906–1928.
- Caton, K. (2014). Underdisciplinarity: Where are the humanities in tourism education? *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 15, 24–33.
- Chambers, D., & Buzinde, C. (2015). Tourism and decolonisation: Locating research and self. *Annals of Tourism Research*, 51, 1–16.
- Coles, T., Hall, C. M., & Duval, D. T. (2006). Tourism and post-disciplinary enquiry. *Current Issues in Tourism*, 9(4–5), 293–319.
- Collini, S. (2002). Defending cultural criticism. *New Left Review*, 18, 73–99.
- Collini, S. (2012). *What are universities for?* London: Penguin.

- Cooper, C. (2015). Managing tourism knowledge. *Tourism Recreation Research*, 40(1), 107–119.
- Crouch, D. (2000). Places around us: Embodied lay geographies in leisure and tourism. *Leisure Studies*, 19(2), 63–76.
- Darbellay, F., & Stock, M. (2012). Tourism as complex interdisciplinary research object. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 441–458. <http://dx.doi.org/10.1016/j.annals.2011.07.002>.
- Dei, G. J. S. (2008). Indigenous knowledge studies and the next generation: Pedagogical possibilities for anti-colonial education. *Australian Journal of Indigenous Education*, 37, 5–13.
- Dolnicar, S., & Chapple, A. (2015). The readability of articles in tourism journals. *Annals of Tourism Research*, 52, 161–166.
- Echtner, C. M., & Jamal, T. B. (1997). The disciplinary dilemma of tourism studies. *Annals of Tourism Research*, 24(4), 868–883.
- Evans-Pritchard, D. (1989). How “They” see “Us”. Native American images of tourists. *Annals of Tourism Research*, 16, 89–105.
- Feyerabend, P. (1975). *Against method: Outline of an anarchistic theory of knowledge*. Atlantic highlands. NJ: Humanities Press.
- Filep, S. (2014). Consider prescribing tourism. *Journal of Travel Medicine*, 21(3), 150–152.
- Foucault, M. (1971). *L'ordre du Discours*. Paris: Gallimard.
- Foucault, M. (1974). *The archeology of knowledge*. London: Tavistock.
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge; selected interviews and other writings 1972–77*. Brighton: Harvester Press.
- Gibbons, M., Limoges, C., Nowotny, H., Schwartzman, S., Scott, P., & Trow, M. (1994). *The new production of knowledge*. London: Sage.
- Giddens, A. (1984). *The constitution of society: Introduction of the theory of structuration*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Gramsci, A. (1971). *Selections from the prison notebooks*. New York: International Publishers.
- Gretzel, U. (2011). Intelligent systems in tourism: A social science perspective. *Annals of Tourism Research*, 38(3), 757–779.
- Grimwood, B. S. (2014). Advancing tourism’s moral morphology: Relational metaphors for just and sustainable arctic tourism. *Tourist Studies*.
- Gunew, S. (Ed.). (2013). *Feminist knowledge: Critique and construct*. Routledge.
- Guurrbi Tours (2015). Retrieved October 15, 2015 from <http://guurrbitours.com/>>.
- Habermas, J. (1978). *Knowledge and human interests*. London: Heinemann.
- Hall, C. M. (2015). Tourism and biological exchange and invasions: A missing dimension in sustainable tourism? *Tourism Recreation Research*, 40(1), 81–94.
- Harrison, P., & Anderson, B. (2012). *Taking-place: Non-representational theories and geography: Non-representational theories and geography*. Farnham: Ashgate Publishing.
- Heidegger, M. (1962). *Being and Time*. 1927. Trans. John Macquarrie and Edward Robinson. New York: Harper.
- Hessels, L. K., & Van Lente, H. (2008). Re-thinking new knowledge production: A literature review and a research agenda. *Research Policy*, 37(4), 740–760.
- Hollinshead, K. (2006). The shift to constructivism in social inquiry: Some pointers for tourism studies. *Tourism Recreation Research*, 31(2), 43–58.
- Hollinshead, K. (2009). The “worldmaking” prodigy of tourism: The reach and power of tourism in the dynamics of change and transformation. *Tourism Analysis*, 14(1), 139–152.

- Hughes, Michael (2008). Ecocean, Western Australia. In J. Carlsen, J. Liburd, D. Edwards, & P. Forde (Eds.), *Innovation for sustainable tourism: International case studies* (pp. 23–36). Denmark: University of Southern Denmark.
- Ingold, T. (2013). *Making: Anthropology, archaeology, art and architecture*. Routledge.
- J. Tribe, J.J. Liburd / *Annals of Tourism Research* 57 (2016) 44–61 59
- Jafari, J., & Brent Ritchie, J. (1981). Toward a framework for tourism education: Problems and prospects. *Annals of Tourism Research*, 8(1), 13–34.
- Klein, J. T. (2012). *Research integration: A comparative knowledge base*. Thousand Oaks: Sage [doi:10.4135/9781483349541.n10].
- Kuhn, T. (1962). *The structure of scientific revolutions*. Chicago: University of Chicago Press.
- Law, J., & Urry, J. (2004). Enacting the social. *Economy and Society*, 33(3), 390–410.
- Laws, E., & Scott, N. (2015). Tourism research: Building from other disciplines. *Tourism Recreation Research*, 40(1), 48–58.
- Leadbeater, C., & Miller, P. (2004). *The Pro-Am Revolution. How enthusiasts are changing our economy and society*. Retrieved January 16, 2015, from <<http://www.demos.co.uk/files/proamrevolutionfinal.pdf?1240939425>>.
- Leiper, N. (1979). The framework of tourism: Towards a definition of tourism, tourist, and the tourist industry. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 390–407.
- Liburd, J. J. (2007). Sustainable tourism, cultural practice and competence development for hotels and inns in Denmark. *Tourism Recreation Research*, 32(1), 41–48.
- Liburd, J. J. (2010). Sustainable tourism development. In J. J. Liburd & D. Edwards (Eds.), *Understanding the sustainable development of tourism*. Oxford: Goodfellow.
- Liburd, J. J. (2012). Tourism research 2.0. *Annals of Tourism Research*, 39(2), 883–907.
- Liburd, J. J. (2013). *Towards the collaborative university: Lessons from tourism education and research (Professorial Dissertation)*. Denmark: University of Southern Denmark.
- Liotard, J. (1984). *The postmodern condition: A report on knowledge*. Manchester: Manchester University Press [trans. Bennington, G. and Massumi, B.].
- Mannheim, K. (1979). *Ideology and utopia: An introduction to the sociology of knowledge*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Merleau-Ponty, M. (1962). *Phenomenology of perception* London. UK: Routledge & Kegan Paul.
- Merton, R. K. (1937). The sociology of knowledge. *Isis*, 27(3), 493–503.
- Nielsen, N., & Wilson, E. (2012). From invisible to indigenous-driven: A critical typology of research in indigenous tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 19(1), 67–75.
- O'Reilly, T. (2005). *Spreading the Knowledge of Innovators. What is web 2.0?* Retrieved April 16, 2015, from <<http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html>>.
- Picard, D., & Di Giovine, M. A. (2014). *Tourism and the power of otherness: Seductions of difference (Vol.34)*. Channel View Publications.
- Platenkamp, V. (2007). *Contexts in tourism and leisure studies: A cross-cultural contribution to the production of knowledge*. Wageningen: University of Wageningen.
- Polyani, M. ([1966] 2009). *The tacit dimension*. London: The University of Chicago Press.
- Pritchard, A., Morgan, N., & Ateljevic, I. (2011). Hopeful tourism: A new transformative perspective. *Annals of Tourism Research*, 38(3), 941–963.
- Qiuyun, J., Guoji, F., Mulian, L., Yujun, W., & Jingxuan, X. (2011). Research on tourism water resources carrying capacity engineering in Hainan Province. *Systems Engineering Procedia*, 1, 384–391.

- REF2014. (2011). Decisions on Assessing Research Impact. Retrieved 20/11/2014, from <<http://www.ref.ac.uk/media/ref/content/pub/assessmentframeworkandguidanceonsubmissions/GOS%20including%20addendum.pdf>>.
- Ren, C., Pritchard, A., & Morgan, N. (2010). Constructing tourism research: A critical inquiry. *Annals of Tourism Research*, 37(4), 885–904.
- Repko, A. (2008). *Interdisciplinary research: Process and theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Rojas, P., Malow, R., Ruffin, B., Roth, E., & Rosenberg, R. (2011). The HIV/AIDS epidemic in the Dominican Republic: Key contributing factors. *Journal of the International Association of Physicians in AIDS Care (JIAPAC)*, 306–315.
- Rydzik, A., Pritchard, A., Morgan, N., & Sedgley, D. (2013). The potential of arts-based transformative research. *Annals of Tourism Research*, 40, 283–305.
- Sayer, A. (1999). Long live postdisciplinary studies! Sociology and the curse of disciplinary parochialism/imperialism'. Lancaster Department of Sociology, Lancaster University.
- Schellhorn, M. (2010). Development for whom? Social justice and the business of ecotourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 18 (1), 115–135.
- Shapiro, D. L., Kirkman, B. L., & Courtney, H. G. (2007). Perceived causes and solutions of the translation problem in management research. *Academy of Management Journal*, 50(2), 249–266.
- Smith, H. A., & Sharp, K. (2012). Indigenous climate knowledges. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 3(5), 467–476.
- STCRC (2010). *Strategic & scientific research for Australian tourism 1997–2010*. Gold Coast: Sustainable Tourism Cooperative Research Centre.
- Straub, D. W., & Ang, S. (2008). Editor's comments: Readability and the relevance versus rigor debate. *Management Information Systems Quarterly*, 32(4), 2.
- Szostak, R. (2012). *Interdisciplinary research*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Thrift, N. (2008). *Non-representational theory: Space, politics, affect*. London: Routledge.
- Tribe, J. (1997). The indiscipline of tourism. *Annals of Tourism Research*, 24(3), 638–657.
- Tribe, J. (2006). The truth about tourism. *Annals of Tourism Research*, 33(2), 360–381.
- Tribe, J. (2010). Tribes, territories and networks in the tourism academy. *Annals of Tourism Research*, 37(1), 7–33.
- Tribe, J., Dann, G., & Jamal, T. (2015). Paradigms in tourism research: A triologue. *Tourism Recreation Research*, 40(1), 28–47.
- Turkle, S. (2007). The secret power of things we hold dear. *New Scientist*, 194(2607), 50–52.
- Veijola, S., Molz, J. G., Pyyhtinen, O., Höckert, E., & Grit, A. (2014). *Disruptive tourism and its untidy guests: Alternative ontologies for future hospitalities*. Palgrave Macmillan.
- Walton, J. (2009). Welcome to the journal of tourism history. *Journal of Tourism History*, 1, 1–6.
- Wilson, E., & Hollinshead, K. (2015). Qualitative tourism research: Opportunities in the emergent soft sciences. *Annals of Tourism Research*, 54, 30–147.
- Xiao, H., Jafari, J., Cloke, P., & Tribe, J. (2012). Annals: 40–40 vision. *Annals of Tourism Research*, 40, 352–385.
- Xin, S., Tribe, J., & Chambers, D. (2013). Conceptual research in tourism. *Annals of Tourism Research*, 41, 66–88.